

GANZEN & BOEREN

TWEE BOEREN, BEIDEN MELKVÉEHOUDER, MET VELE HECTARES MALS GRASLAND IN HET LAAGVEENGEBIED VAN DE PROVINCIE UTRECHT, MIDDEN IN HET GROENE HART VAN HOLLAND, VERTELLEN OVER DE GANZEN. HOEVEEL OVERLAST ERVAREN ZIJ VAN GANZEN? EN WELKE MAATREGELEN TREFFEN ZIJ OM DEZE TEGEN TE GAAN?

DE GANS ALS LAST

JOOP VAN WEERDENBURG IS MELKVEEHOUDER IN NIEUWER TER AA. ZIJN LEVEN LANG WOONT EN WERKT HIJ OP DE BOERDERIJ DIE HIJ OVERNAM VAN ZIJN VADER. INMIDDELS DOET HIJ HET WAT RUSTIGER AAN EN WERKT 'OP ZIJN GEMAK' MEE MET ZIJN SCHOONZoon EN DOCHTER DIE DE BOERDERIJ VOORTZETTEN. VOOR VOGELS VOELT HIJ EEN GROTE LIEFDE, TOCH ZIET HIJ DE GANS LIEVER VOORGOED VERTREKKEN. "ACHT GANZEN VRETEN VOOR ÉÉN KOE."

Van Weerdenburg houdt van vogels, de grutto is zijn favoriet. Voor de zwarte stern maakt hij vlotjes in het water waar de kleine vogeltjes nesten op maken en hun eitjes, altijd drie stuks, in kunnen leggen. "De zwarte stern is twee maanden in Nederland en gaat dan weer weg, eet wormen, insecten en visjes, maar geen gras!" Dat ligt wel anders bij de gans. "Acht ganzen eten dezelfde hoeveelheid gras als één koe!" Van Weerdenburg vertelt dat het voorkomt

dat er meer dan duizend ganzen op zijn land zitten. "En die vreten het gras op en trappen het plat." Ja, hij krijgt gedeeltelijk een vergoeding voor de gansschade van het Faunafonds. "Maar dat weegt niet op tegen de hoeveelheid gras die we anders binnen zouden halen voor de winter."

Aan het eind van het jaar bepaalt het Faunafonds hoeveel schade er in totaal is. Voor heel Nederland is er twee miljoen beschikbaar, dat wordt over de boeren met schade verdeeld. Het is een 'heel gedoe' voordat de schadeclaim wordt uitbetaald, als dus Van Weerdenburg. "Sinds oktober 2014 is ingesteld dat je eerst driehonderd euro moet betalen, voordat het in behandeling wordt genomen, en dan heb je ook nog een eigen risico van tweehonderdvijftig euro. En dan komt er iemand de schade taxeren." Om de schade te illustreren, heeft Van Weerdenburg nog meer cijfers: "Van zeven hectare land had ik vijfenhalf vracht gras, één vracht is dertig à veertig kubieke meter. Normaal zijn dat veertien vrachten. Dat was de eerste snee, de rest was allemaal opgevreten door de ganzen. Ze vreten de koppen uit het gras. Dan ben je drie à vier centimeter van zo'n spriet kwijt. De gans vreet de hele dag door."

NESTEN SCHUDDEN

Van Weerdenburg doet sinds 2001 aan agrarisch natuurbeheer. "Ik doe bijvoorbeeld aan uitgesteld maaien om te voorkomen dat je nesten van weidevogels vernielt. Ik zag in die eerste jaren het aantal gruttonesten toenemen. Maar door allerlei ingrepen in het landschap – ten behoeve van de aanleg van een ecologische hoofdstructuur in dit gebied – zijn er nu weer veel minder grutto's." Des te meer ganzen zag hij komen. Wat moet er volgens Van Weerdenburg gedaan worden aan de overlast? "De Agrarische Natuur Vereniging (ANV) heeft toestemming van de provincie voor het schudden van nesten: de gans legt gemiddeld zes tot acht eieren en als je daar niks aan doet, dan komen ze uit. Weggooien van de eieren heeft geen zin: de gans legt nieuwe eieren. Daarmee houdt zij pas op na de broedperiode. Reken maar uit hoeveel jonge ganzen je krijgt als er vijftig of zestig nesten op een stuk land zitten... De toestemming om te schudden geldt voor een bepaalde periode en je moet eigenlijk zorgen dat je in februari die vergunning al binnen hebt, anders loop je achter de feiten aan. En dan moet je het met een stel samen doen – in je eentje is het onbegonnen werk vanwege de afstanden – en je moet

"DE AFRITTEN BIJ DE SNELWEGEN ZIJN ELDORADO'S VOOR GANZEN, WAAR ZE ONGESTOORD KUNNEN BROEDEN"

Joop van Weerdenburg op zijn land

het elke drie weken doen. Ik werk er zo'n drie keer per jaar aan mee. Verder denk ik dat vergassen een goede methode is, en dan niet alleen in dit poldertje, maar landelijk. Als je het alleen hier doet, is het water naar de zee dragen. En ik denk: die gans kun je goed eten, maar de publieke opinie is daar niet voor."

Van Weerdenburg kan zich opwinden over het in zijn ogen falend overheidsbeleid én over de publieke opinie, die geen rekening houdt met de overlast die boeren ondervinden: "Och wat

zief, zeggen ze dan, als er over afschieten of vergassen wordt gesproken. Natuurgebieden – in beheer bij Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten – en de afritten bij de snelwegen zijn allemaal eldorado's voor ganzen, waar ze ongestoord kunnen broeden. Bij de afritten van de A2 hier vlakbij, zijn allemaal waterpartijen ingericht. Ik ben daar geweest met de telling, er zaten er meer dan duizend. Vroeger zei mijn vader, als hij de ganzen in V-vorm zag overvliegen, 'de vorst komt eraan'. Maar op een ge-

geven moment – zo'n vijftig jaar geleden – kwamen er ganzen die niet meer zijn weggegaan." ■

DE GANS ALS KANS

ALS HET AAN BIOLOGISCH MELKVEEHOUDER JOOST SAMSOM LIGT, STAAT DE GANS BINNENKORT OP DE MENUKAART VAN ZIJN ONLANGS GEOPENDE PAVILJOEN DE GROTE SNIEP. "ALS WE DIE OMMEZWAAI WETEN TE MAKEN, DAN KAN HET HELE GANZENPROBLEEM WEL EENS EEN KENTERING KRIJGEN."

Joost Samsom voor zijn restaurant

Joost Samsom is ondernemend, creatief en innovatief. Hij bedacht en maakte onder meer een vis-sluis, een machine voor het oogsten en inpakken van kuilgras, liet een restaurant plus uitkijktoren bouwen en zorgde ervoor dat er fraaie damhekken met naamplaten kwamen aan de Gagelweg in Wilnis, de ruilverkavelingsweg waar zijn boerderij 't Spant te vinden is. Samsom heeft een vennootschap waarin ook zijn oudste zoon Simon en echtgenote Liesbeth werken, hij heeft 65 hectare eigen land. Hiervan is 17 hectare natuur, waarvan 6 hectare zogenaamd nat schraalland. Daarnaast pacht hij nog zo'n 35 hectare. Nadat hij in 2001 een voorlichtingsbijeenkomst bezocht over biologisch boeren, wist hij dat hier voor zijn bedrijf de toekomst lag. "Ik kwam er heel enthousiast van terug. Ik wilde meer verantwoord produceren en daarvoor een betere prijs ontvangen. Kunstmest heb ik altijd al gezien als input vanuit de industrie en ontwrichtend voor de hele balans."

SMAAKBEDERF

"Toen ik de boerderij in 1991 overnam, zag je hier nooit een gans, echt nooit! Vanaf het midden van de jaren negentig streken ze voor het eerst hier neer en in heel korte tijd heeft dat een toename gekend waar we gewoon van schrokken. Vroeger spraken we wel eens van overlast van zwanen die de boel behoorlijk onderscheten, maar dit is wel iets anders. Als je ze laat zitten, dan is het land binnen een paar dagen kaalgevreten en vergeven van de mest, waardoor koeien het gras niet eens meer willen. Vanwege de stank, het geeft smaakbederf. Een koe mest natuurlijk zelf ook, maar wij sloven ons ontzettend uit om – met de beste technieken – de mest op de juiste plaats te krijgen. Maar een gans, die kijkt nergens naar, die smeert het helemaal onder. We hebben dat

land gekocht voor de koeien, dat is je bestaansrecht." Het soort gras maakt volgens Samsom niet uit: "Het gras dat de koe lekker vindt, vindt de gans ook het lekkerst."

Hij probeerde verschillende manieren uit om de zwermen te verjagen. Ganzen zijn verstoringgevoelig, dus dat werkt wel, maar helaas altijd tijdelijk. Voorheen liep hij het land in en maakte veel kabaal, en hij plaatste linten om onrust te veroorzaken. Tegenwoordig gebruikt hij een laserlamp: "Daarmee heb ik het nu redelijk onder controle. Je kunt ze er op grotere afstand mee verjagen, tot een kilometer lukt het goed. Het kan alleen in de schemer en in het donker. Nadeel is dat ze wel weer terugkomen, ze strijken ergens anders neer maar komen later weer terug."

Samsom heeft tot nu toe twee keer schade gemeld: "Het Faunafonds is behoorlijk kritisch en je moet aantonen wat je inspanningen zijn om ze te verjagen. Dat moet je allemaal bijhouden en rapporteren. Daarin moet je ook de wildbeheerder betrekken, die moet ook alles rapporteren wat er gedaan is aan bestrijding."

OMMEZWAAI

Samsom houdt van het weidelandschap waar hij opgroeide en dagelijks in werkt. Hij laat er anderen graag van meegenieten: op zijn erf staan twee ronde yurts (een nomadentent uit Mongolië), bewoond door mensen die rust en ruimte zoeken. Het in juli geopende restaurant staat achter in zijn land en past helemaal binnen dit idee. Hij ziet graag dat de bezoekers er ook 'op hoogte' van kunnen genieten en bouwde naast het restaurant een uitkijktoren. Dat deze toren – de Nederlandse vlag in top – ook nog opvalt in het vlakke land is natuurlijk mooi meegenomen. Het restaurant, waarin zijn vrouw en dochters Roos-Anne en Marlies meewerken, serveert vooral biologische producten uit de streek. De gans zou daar volgens Joost

Samsom prima tussen passen. "Als we nou eens meer gans, en minder varken, kip en kalkoen eten, dan kunnen we wat betreft dierenwelzijn een sprong vooruit maken. Wat zou het fantastisch zijn als kippen net zoveel ruimte hadden als de gans! Er heerst – zeker bij de Partij voor de Dieren – een taboe op afschot. Ik denk dat ze de plank een beetje mislaan. Het is niet zielig voor die gans, die gans had het een stuk beter dan die kip. Dát wil ik bij de mensen tussen de oren zien te krijgen, dat vind ik belangrijk. Als we die ommezwaai weten te maken, dan kan het hele ganzenprobleem wel eens een kentering krijgen. Als wij weer leren dieren te eten die in het wild overlast veroorzaken, maar wel een goed leven hebben gehad, dan kunnen we het systeem weer in balans krijgen. Er is een hele weg te gaan, maar daar wil ik wel aan bijdragen." ■

"WAT ZOU HET FANTASTISCH ZIJN ALS KIPPEN NET ZOVEEL RUIMTE HADDEN ALS DE GANS!"